

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Abdulkarimova Dinara Rustamxanovna

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Abdulkarimova Dinara Rustamkhanovna

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anjionovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BYUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKIOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIVAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDa KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	

ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDAGI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH

Abdulakimova Moxina Farxod qizi

ISFT instituti tayanch doktranti

Annotatsiya. Tadqiqot zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda korxonalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot dinamik yondashuvga asoslangan bo'lib, boshqaruv qarorlarining asoslanganligini va ularning kelajakdagi moliyaviy holatga ta'sirini baholash imkonini beradi. Tadqiqot doirasida debitorlik qarzlari boshqarish modeli ishlab chiqildi, bu orqali debitor va kreditor qarzlarning optimal nisbati ta'minlanadi va tashkilotning to'lov qobiliyati mustahkamlanadi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, moliyaviy holatni mustahkamlash uchun pul oqimini oshirish, moliyalashtirish manbalarini optimallashtirish, ishlab chiqarish hajmini ko'paytirish va xarajatlarni minimallashtirish samarali choralar hisoblanadi. Shu bilan birga, ishlab chiqarishni moddiy-texnik ta'minlashni takomillashtirish, logistika jarayonlarini yaxshilash, ishlab chiqarish siklini qisqartirish va marketing tahlilini tizimli olib borish tavsiya etiladi. Umuman olganda, moliyaviy barqarorlik ishlab chiqarish hajmini oshirish va pul oqimlarini optimallashtirish orqali mustahkamlanadi.

Kalit so'zlar: korxona barqarorligi, moliyaviy barqarorlik, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, moliyaviy holat, kapital aylanmasi, pul oqimlarini optimallashtirish.

Abstract. The study focuses on analyzing the features of maintaining an organization's financial stability in the context of modern economic conditions. The author defines financial stability as reflecting both the current and long-term stable financial condition of the company. The research is based on a dynamic approach, which allows assessing the justification of managerial decisions and their impact on the company's future financial condition. Within the study, a model for managing accounts receivable was developed to ensure an optimal ratio of receivables and payables, thereby strengthening the organization's solvency. The results indicate that effective measures to enhance financial stability include increasing cash inflows, optimizing financing sources, expanding production volumes, and minimizing costs. Additionally, it is recommended to improve the material and technical support of production, enhance logistics processes, reduce the production cycle, and systematically conduct marketing analysis. Overall, financial stability is achieved through increasing production volumes and optimizing cash flows.

Key words: enterprise stability, financial stability, ensuring financial stability, financial condition, capital turnover, cash flow optimization.

Аннотация. Исследование направлено на изучение особенностей управления финансовой устойчивостью организации в современных экономических условиях. Автор раскрывает понятие финансовой устойчивости, отражающее текущее и долгосрочное стабильное финансовое состояние компании. Исследование основано на динамическом подходе, который позволяет оценивать обоснованность управленческих решений и их влияние на финансовое состояние компании в будущем. В рамках исследования разработана модель управления дебиторской задолженностью, обеспечивающая оптимальное соотношение дебиторской и кредиторской задолженностей и укрепляющая платежеспособность организации. Результаты показали, что к эффективным мерам укрепления финансового состояния относятся увеличение притока денежных средств, оптимизация источников финансирования, рост объёмов производства и минимизация затрат. Кроме того, рекомендуется совершенствовать материально-техническое обеспечение производства, улучшать логистические процессы, сокращать производственный цикл и систематически проводить маркетинговый анализ. В целом, финансовая устойчивость достигается за счёт увеличения объёмов производства и оптимизации денежных потоков.

Ключевые слова: устойчивость предприятия, финансовая устойчивость, обеспечение финансовой устойчивости, финансовое состояние, оборачиваемость капитала, оптимизация денежных потоков.

KIRISH

Korxonaning barqarorligi — bu korxonaning barqaror faoliyat yuritish va tashqi bosimlarga jiddiy buzilishlarsiz bardosh bera olish qobiliyatidir. U moliyaviy barqarorlik, operatsion ishonchlilik va bozor o'zgarishlariga moslashuvchanlikni o'z ichiga oladi. Korxonaning barqarorligi barqaror faoliyatning mustahkam poydevorini ta'minlaydi va kompaniyaga iqtisodiy pasayishlar, bozor tebranishlari hamda kutilmagan vaziyatlarga qarshi turishga imkon beradi.

Shu bilan birga, korxonalarning barqarorligini saqlash dinamik bozor sharoitida bir qator qiyinchiliklarga duch keladi. Ularga iqtisodiy noaniqlik, tezkor texnologik rivojlanish, iste'molchilar afzalliklarining o'zgarishi kabi omillar kiradi. Bundan tashqari, ichki muammolar, masalan samarali bo'lmagan boshqaruv, strategik rejalashtirishning yo'qligi va tashkiliy madaniyatdagi kamchiliklar ham barqarorlikni zaiflashtirishi mumkin.

Tadqiqot mavzusining dolzarbligi shundan iboratki, "moliyaviy barqarorlik" korxonaning moliyaviy holatining asosiy xususiyatlaridan biri sifatida qabul qilinadi. Zamonaviy biznes sharoitida moliyaviy barqarorlikni samarali ta'minlash har qanday tashkilotning muvaffaqiyati va hayotiyligini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Moliyaviy barqarorlikni samarali ta'minlashning asosiy jihatlaridan biri — tashkilotning moliyaviy holatini mustahkamlash bo'yicha choralarni ishlab chiqish va joriy etishdir.

Tadqiqotning maqsadi — korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlash choralari tahlilini amalga oshirishdir.

Maqsadga erishish quyidagi vazifalarni hal qilish orqali ta'minlanadi:

1. Korxonaning moliyaviy barqarorligi tushunchasining ta'riflari va asosiy xususiyatlarini ko'rib chiqish.
2. Korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlashning asosiy jihatlarini aniqlash.
3. Korxonaning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot davomida "moliyaviy barqarorlik" tushunchasining ilmiy muhitdagi talqinlari ko'rib chiqildi (1-jadval).

1-jadval. "Moliyaviy barqarorlik" tushunchasining ta'riflar¹

Mualliflar	Ta'rif
Baranova I.V., Vlasenko M.A., Poberezhets E.A.	Moliyaviy holatning barqarorligi, moliyaviy balansning saqlanishi, aktivlarning yetarli likvidligi hamda zarur zaxiralarning mavjudligi sifatida ta'riflanadi [1].
Slabinskaya I.A.	Korxona barqaror faoliyatini ta'minlash uchun aktivlar va passivlar balansini saqlash, moliyalashtirish manbalaridagi kapitalning yetarliligi va ichki hamda tashqi muhit ta'sirini hisobga olish orqali moliyaviy barqarorlikni ifodalaydi [2].
Berezhnaya E.V., Berezhnaya O.V., Kosmina O.I.	Korxonaning moliyaviy resurslar bilan ta'minlangan holati, biznesning uzoq muddatli to'lov qobiliyatini belgilovchi asosiy ko'rsatkich sifatida ko'riladi [3]
Bryantseva T.A., Dashevskaya E.V.	Korxonaning hozirgi va kelajkdagi barqaror moliyaviy holatini ko'rsatadigan xususiyatlar: aktivlar va passivlar, daromad va xarajatlarning muvozanati hamda mablag'larni erkin boshqarish va samarali foydalanish [4].
Brigham E.F., Ehrhardt M.C.	Moliyaviy barqarorlik — korxona yetarli likvidlikni saqlaydi, aktivlar va passivlarni samarali muvozanatlaydi hamda o'zgaruvchan iqtisodiy sharoitlarda uzoq muddatli to'lov qobiliyatini ta'minlaydi [5].
Ross S.A., Westerfield R.W., Jaffe J.	Korxonaning moliyaviy barqarorligi — resurslarni samarali boshqarish, kapital tuzilmasining muvozanatini saqlash va ichki hamda tashqi iqtisodiy shoklarga chidamlilik bilan belgilanadi [6].

Taklif qilingan mualliflar ta'riflarini ko'rib chiqish jarayonida shuni qayd etish mumkin: ba'zi olimlar korxonaning moliyaviy barqarorligini kompaniyaning joriy moliyaviy holatining bir xususiyati sifatida baholaydilar, boshqalar esa kompaniyaning barqarorligini dinamik nuqtayi nazardan — hozirgi va kelajkdagi holatda — ko'rib chiqadilar. Shuni taxmin qilish mumkinki, dinamik yondashuv korxonaning moliyaviy barqarorligini yanada obyektiv tahlil qilishga xizmat qiladi hamda rahbarlik qarorlarining asoslanganligini va ularning kelajkdagi moliyaviy holatga ta'sir darajasini baholash imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqotda asosiy manbalar sifatida rus olimlari: I.V.Baranova, M.A.Vlasenko, E.A.Poberezhets, E.V.Berezhnaya, D.O.Sarycheva, E.V.Solomatina, I.O.Yurasova; mahalliy olimlar: N.M.Mahmudov,

1 Muallif ishlanmasi [1–6] manbalari asosida

M.A. Ikramov, R.I. Nurimbetov, S.I. Ahmedov, A.U. Burxanov, E.X. Mahmudov, Sh.N. Muratova, A.M. Qodirov, Z.N. Qurbonov, F.I. Isayev; ingliz olimlari: E.F. Brigham, M.C. Ehrhardt, S.A. Ross, R.W. Westerfield, J. Jaffe, P. Atrill, E. McLaneyning ilmiy ishlari asos qilib olingan.

Ushbu olimlarning nazariy va amaliy yondashuvlari korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, uning indikatorlarini shakllantirish hamda zamonaviy iqtisodiy muhit sharoitlariga moslashtirish jarayonida ilmiy asos sifatida xizmat qiladi. Tadqiqot jarayonida ularning g'oyalari asosida moliyaviy barqarorlikni baholash va uni boshqarish mexanizmlari tahlil etildi, shu jumladan aktivlar va passivlar muvozanati, likvidlik darajasi va moliyaviy qarorlar samaradorligi kabi asosiy ko'rsatkichlar ko'rib chiqildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda muallif zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda korxonalarining moliyaviy barqarorligini boshqarish masalalarini o'rganishda umumiy ilmiy tadqiqot metodlaridan foydalangan: tahlil va sintez, solishtirish va umumlashtirish, shuningdek mavzuga oid ilmiy materiallarni tizimlashtirish. Tadqiqotning nazariy va metodologik asosini milliy va xorijiy olimlarning ushbu sohadagi ilmiy ishlari tashkil etadi. Bu ishlarda kompaniyalar moliyaviy barqarorligini mustahkamlash hamda ularning biznes jarayonlarini zamonaviy sharoitlarda boshqarish barqarorligi masalalari chuqur tahlil qilingan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tashkilotning moliyaviy barqarorligini boshqarish jarayoni bir qator tarkibiy vazifalarni qamrab oladi. Jumladan, korxonaning joriy moliyaviy holatining asosiy unsurlarini tahlil qilish, korxona ehtiyoj va talablarini aniqlash, moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga tahdid soluvchi muammolar va xavflarni belgilash hamda barqarorlikni oshirishning yangi mexanizmlarini ishlab chiqish shular jumlasidandir. Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish natijasida moliyaviy barqarorlikni ta'minlovchi asosiy omillar aniqlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, korxonaning moliyaviy holatini barqaror deb baholash quyidagi shartlar bajarilganida mumkin:

1. O'z kapitalining yetariligi. Bu holat korxona sof foyda orqali o'z kapitalini izchil oshirib borayotgan taqdirda ta'minlanadi [7].

2. Aktivlar sifati yuqori bo'lishi. Aylanma tezligi past bo'lgan aktivlar yoki qaytarilmayotgan debitor qarzlari korxonaning likvidlik darajasini pasaytiradi, bu esa to'lov qobiliyatiga bevosita salbiy ta'sir ko'rsatadi [8].

3. Rentabellikning yetarli darajada bo'lishi. Bunda operatsion va moliyaviy tayanish (leverage) ko'rsatkichlari muhim o'rin tutadi. Operatsion tayanish korxonaning tushumi barcha doimiy xarajatlarni qoplay olishini bildirsa, moliyaviy tayanish korxonaning qarz mablag'larini jalb qilish va ularni rentabellik darajasi orqali qoplash qobiliyatini tavsiflaydi [9].

Aktivlar sifatini ta'minlash masalasida korxonalardagi eng dolzarb muammolardan biri — debitor qarzdorlikning ortiqcha hajmidir. Chunki kontragentlar tomonidan to'lovlarning o'z vaqtida yoki to'liq amalga oshirilmasligi:

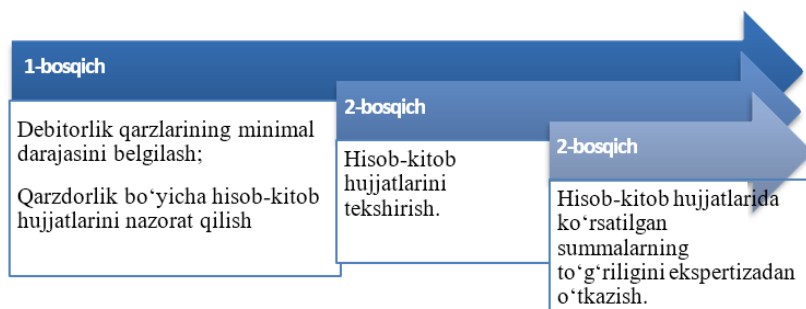
- kreditor qarzdorlikning ortishiga,
- soliq va majburiy to'lovlar bo'yicha jarima va peniyalarga,
- ijtimoiy fondlar oldidagi majburiyatlarning buzilishiga,
- korxonaning ishbilarmonlik obro'sining pasayishiga sabab bo'ladi.

Mazkur omillar uzoq muddatda korxonaning moliyaviy barqarorligini yo'qotish xavfini keskin oshiradi. Shu bois debitor qarzdorlikni samarali boshqarish korxona moliyaviy strategiyasining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Katta hajmdagi debitorlik qarzining salbiy oqibatlarini oldini olish maqsadida ushbu ko'rsatkichning dinamikasini muntazam tahlil qilish va monitoringini yo'lga qo'yish tavsiya etiladi. Bunda birinchi navbatda quyidagi choralarni ko'rish zarur:

- xaridorlar bilan o'zaro hisob-kitoblarning o'z vaqtida amalga oshirilishini qat'iy nazorat qilish, shuningdek shartnoma shartlari buzilgan taqdirda da'volarni operativ ravishda bildirish;
- xaridorlar guruhlarini soni va tarkibini diversifikatsiya qilish, bu esa iste'molchilardan kelib chiqishi mumkin bo'lgan to'lovsiz qolish xavfini kamaytiradi;
- debitor va kreditor qarzdorliklari o'rtasidagi mutanosiblikni boshqarish bo'yicha samarali mexanizmlarni joriy etish, chunki ularning nomutanosibligi korxonaning likvidlik va to'lov qobiliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

D.O. Sarycheva fikriga ko'ra, korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy yo'nalishlardan biri — debitor qarzdorlikni samarali boshqarishdir [8]. Tadqiqotchi tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlar asosida ushbu aktiv turini boshqarishga oid uch bosqichdan iborat model ishlab chiqilgan bo'lib, mazkur modelning mazmuni 1-rasmda keltirilgan (1-rasm).

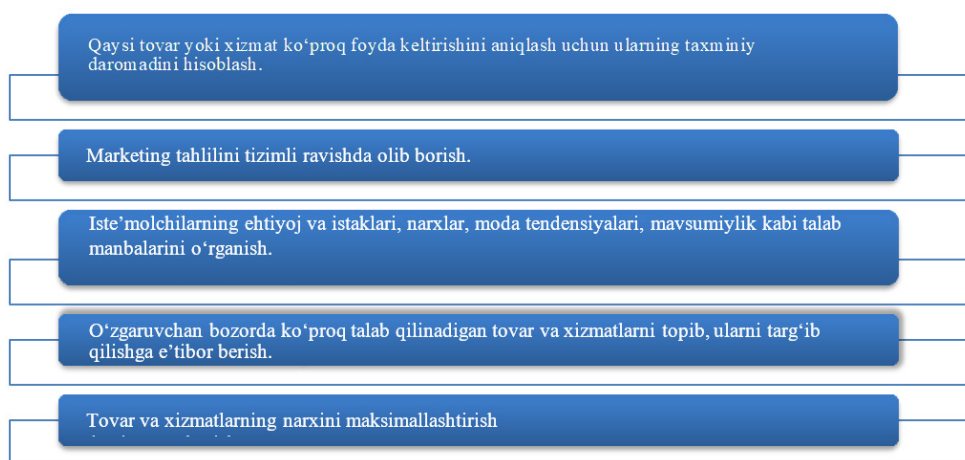
1-rasm. Debitorlik qarzlarni boshqarish modeli²

Debitorlik qarzlarni boshqarish modeli korxonaga debitorlik va kreditorlik qarzlari o'rtasida optimal nisbatni shakllantirish imkonini beradi. Ushbu nisbatning me'yoriy holatda bo'lishi korxonaning to'lovga qobiliyatligi, demakki, uning moliyaviy barqarorligi mustahkamlanishining muhim omili hisoblanadi. Shuningdek, kapitalning aylanish davri ham moliyaviy barqarorlikka bevosita ta'sir ko'rsatadigan omil sifatida ajratib ko'rsatiladi. Kapitalning aylanishi qanchalik tez bo'lsa, korxona likvidligi, naqd pul oqimlari va operatsion samaradorlik shunchalik yuqori bo'ladi.

E.V. Solomatina va V.V. Grigor'yeva tadqiqotlariga ko'ra, kapital aylanishini tezlashtirish uchun korxonalarga quyidagi strategik choralarni amalga oshirish tavsiya etiladi [9]:

1. Ishlab chiqarish sikli davomiyligini qisqartirish. Bu ishlab chiqarish jarayonlarini kengaytirish, avtomatlashtirish va texnologik modernizatsiya orqali amalga oshiriladi.
 2. Zaxira kapitali hajmini optimallashtirish. Material-texnika ta'minoti jarayonlarini takomillashtirish orqali ortiqcha ombor zahiralari kamaytiriladi, natijada "muzlatilgan" kapital ulushi qisqaradi.
 3. Debitorlik qarzlari ulushini kamaytirish. Bu to'lov intizomini mustahkamlash, muddatidan o'tgan qarzdorlikni qisqartirish va mijozlar bilan kredit siyosatini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.
 4. Tovarlar harakatining davomiyligini qisqartirish. Ya'ni, xom-ashyo xarididan tortib, tayyor mahsulot uchun to'lovni olishgacha bo'lgan davrni — biznes siklini — optimallashtirish. Bu sotuvlarni jadallashtirish va mahsulotni bozorga tez yetkazish orqali amalga oshiriladi.
 5. Yetkazib beruvchilar bilan to'lov shartlarini qayta ko'rib chiqish. Xususan, to'lov muddatlarini uzaytirish orqali korxona o'z aylanma mablag'lariga nisbatan bosimni kamaytiradi.
 6. Logistika xarajatlarini qisqartirish. Logistik oqimlarni optimallashtirish, transport marshrutlarini qayta ko'rib chiqish va zamonaviy logistika tizimlaridan foydalanish kapital aylanishini yanada tezlashtiradi.
- Keltirilgan chora-tadbirlar nafaqat kapital aylanishi davomiyligini qisqartiradi, balki korxona ixtiyorida qo'shimcha bo'sh pul mablag'larining shakllanishiga ham xizmat qiladi. Ushbu mablag'lar esa keyinchalik korxonaning operatsion va investitsion faoliyatini kengaytirishga yo'naltirilishi mumkin.

Moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda daromadlarni shakllantirish jarayonlari va pul oqimlarini boshqarishni optimallashtirish bo'yicha tavsiyalar alohida ahamiyat kasb etadi. Asosiy faoliyatdan barqaror ijobiy pul oqimi shakllantirishga xizmat qiluvchi yo'nalishlar 2-rasmda bayon etilgan (2-rasm).

2-rasm. Ishlab chiqarish hajmini oshirish yo'nalishlari³

² Muallif tomonidan [8] manbaga tayangan holda tuzilgan.

³ Muallif ishlanmasi

Masalan, tizimli ravishda o'tkaziladigan marketing tahlillari, ya'ni eng yuqori rentabellik keltiradigan tovar guruhlarini aniqlash korxonaga quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- zaxiralar aylanishini yaxshilash;
- sotilishi sust bo'lgan mahsulotlar bo'yicha ombordagi ortiqcha qoldiqlarni kamaytirish;
- past rentabellikka ega tovarlarni qisqartirish orqali assortiment tuzilmasini optimallashtirish.

Iste'molchilar talabi dinamikasini o'rganish korxonaga o'z mahsulot siyosatini o'z vaqtida yangilab borish, bozorga raqobatbardosh va iste'molchilar talabiga mos mahsulot chiqarish, shuningdek tayyor mahsulot sifatini oshirish imkonini beradi [10].

Ko'rsatilgan yo'nalishlarning samaradorligini oshirish korxonada ishlab chiqarishni boshqarish tizimini takomillashtirish, texnologiyalarni rivojlantirish, biznes jarayonlarini optimallashtirish va hamkor tashkilotlar bilan o'zaro muvofiqlashtirilgan faoliyatni kengaytirish orqali mumkin bo'ladi. Bu esa o'z navbatida korxonada pul oqimlarining muvozanatini ta'minlashga va moliyaviy barqarorlikni boshqarish sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Pul oqimlarining muvozanatlash darajasini oshirishda quyidagi yo'nalishlar eng samarali hisoblanadi:

1. Kreditorlarga to'lovlarni ustuvorlik darajasiga ko'ra taqsimlash (bu orqali pul oqimining kamayishini oldini olish mumkin).
2. Rejalarni qayta baholash va kapital investitsiyalarni optimallashtirish (bu pul oqimini oshirish imkonini beradi).
3. O'zaro savdo bilan bog'liq bo'lmagan qo'shimcha moliyalashtirish manbalarini jalb qilish (bu pul tanqisligi xavfini kamaytiradi va uning oqimini oshiradi) [11].

Shuningdek, pul oqimlarini boshqarish samaradorligini oshirish choralari sifatida tashkiliy tuzilmani optimallashtirishni ham kiritish mumkin. Bu ortiqcha boshqaruv darajalarini qisqartirish, ayrim bo'linmalarning funksional vazifalarini takrorlanishini bartaraf etish va shu orqali boshqaruv xarajatlarini optimallashtirish imkonini beradi [12].

Moliyaviy barqarorlikka quyidagi muvozanatlarni ta'minlash orqali erishiladi:

1. Aktivlar va passivlar muvozanati — bu yerda balans tarkibi, birinchi navbatda, korxonaning faoliyat yuritayotgan sohasiga moslashtirilgan bo'lishi lozim.
2. Daromadlar va xarajatlar muvozanati — asosiy faoliyatdan ijobiy pul oqimini shakllantirish imkonini beradi.
3. Pul oqimlari muvozanati — korxonaning likvidlik va to'lov qobiliyatini ta'minlaydi.

Moliyaviy barqarorlik har qanday tashkilot uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega, chunki u korxonaning majburiyatlarni bajarish qobiliyati va o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish salohiyatini aks ettiradi. Moliyaviy barqarorlik quyidagi omillarni o'z ichiga oladi: iqtisodiy sharoitlar, moliyaviy siyosat, risklarni boshqarish va xarajatlarni optimallashtirish.

Qiziqish bildiruvchi tomonlar (investorlar, kreditorlar va boshqa manfaatdor shaxslar) moliyaviy barqarorlikni quyidagi ko'rsatkichlar orqali baholaydilar: qarzni o'z kapitaliga nisbati va aylanma kapitalning zaxiralarga nisbati. Ushbu ko'rsatkichlar korxonaning to'lov qobiliyati va kredit qobiliyatini aniqlashga yordam beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, moliyaviy holatni mustahkamlashning samarali choralari qatoriga pul mablag'lari oqimini oshirish va moliyalashtirish manbalarini ratsionalizatsiya qilish kiradi. Zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda tashkilotning moliyaviy barqarorligini ta'minlash moliyalashtirish manbalarining tarkibini moslashtirish, jumladan ishlatilmayotgan aktivlarni qisqartirish va aylanma kapitalning aylanish tezligini oshirish orqali amalga oshiriladi.

Moliyaviy barqarorlikni saqlash doimiy tahlil va uni ta'minlash choralari takomillashtirilishini talab qiladi. Shu bilan birga, korxonaning investitsiyaviy jozibadorligi uning moliyaviy barqarorligi bilan bevosita bog'liq bo'lib, bu investorlar qarorlariga va strategik rejalashtirishga ta'sir qiladi. Umuman olganda, moliyaviy barqarorlik korxona uchun tayanch ustun bo'lib, uning yordamida qiyinchiliklarni yengish, investitsiyalarni jalb qilish va uzoq muddatli o'sishni ta'minlash mumkin.

Moliyaviy barqarorlikni oshirish bo'yicha samarali choralarga quyidagilar kiradi:

- ishlab chiqarishni kengaytirish va shunga mos ravishda ishlab chiqarish tsiklini qisqartirish;
- ishlab chiqarish jarayonini moddiy-texnik jihatdan yaxshilash;
- logistika jarayonlarini takomillashtirish;
- tizimli ravishda marketing tahlilini o'tkazish va uning asosida mahsulot hamda xizmatlarni ilgari surish darajasini oshirish.

Bundan tashqari, moliyaviy barqarorlik ishlab chiqarish hajmini oshirish bilan birga xarajatlarni minimallashtirish va pul oqimlarini ratsional boshqarish orqali mustahkamlanadi.

Shunday qilib, tadqiqot davomida moliyaviy barqarorlik tushunchasi tashkilotning moliyaviy holatining asosiy ko'rsatkichlaridan biri sifatida ochib berildi va tashkilotning moliyaviy barqarorligini ta'minlashning asosiy jihatlari aniqlab olindi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Baranova I.V., Vlasenko M.A., Poberezhets E.A. Upravlenie finansovoy ustoychivost'yu organizatsii v praktike finansovogo menedzhmenta: metodicheskiy aspekt // Sibirskaya finansovaya shkola. 2022. № 4. P. 94–101. DOI: 10.34020/1993-4386-2022-4-94-101. URL: https://sfs.elpub.ru/jour/article/view/342?locale=ru_RU
2. Slabinskaya I.A., Sayarsanova L.I. Bukhgalterskaya otchetnost' i metodicheskie podkhody k analizu finansovoy ustoychivosti organizatsii // Belgorodskiy ekonomik vestnik. 2020. № 2(98). P. 170–174. URL: <http://dspace.bstu.ru/jspui/handle/123456789/3868>
3. Berezhnaya E.V., Berezhnaya O.V., Kosmina O.I. Diagnostika finansovo-ekonomicheskogo sostoyaniya organizatsii // Regional'naya ekonomika: teoriya i praktika. 2022. 3(450). P. 536–550. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/diagnostika-financevogo-sostoyaniya-kommercheskih-organizatsiy>
4. Bryantseva T.A., Dashevskaya E.V. Finansovaya ustoychivost' kak faktor ekonomicheskoy bezopasnosti khozyaystvuyushchego sub"ekta // Belgorodskiy ekonomicheskij vestnik. 2020. № 2(98). P. 174–180. URL: <http://dspace.bstu.ru/jspui/handle/123456789/3869>
5. Brigham E.F., Ehrhardt M.C. Financial Management: Theory & Practice. 16th ed. Boston: Cengage, 2021, 120-p.
6. Ross S.A., Westerfield R.W., Jaffe J. Corporate Finance. 12th ed. New York: McGraw-Hill, 2020, 256-p.
7. Vasilieva N.K., Shol V.V., Shol Yu.N. Sovremennye napravleniya analiza finansovoy ustoychivosti organizatsiy // Vestnik Akademii znaniy, 2019, № 1(30), pp. 40–45. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-napravleniya-analiza-financevoyustoychivosti-organizatsiy>
8. Sarycheva D.O. Metody upravleniya finansovoy ustoychivostyu predpriyatiya // Forum molodykh uchenykh, 2022, № 12(76), s. 270-274. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metody-upravleniya-financevoyustoychivostyu-predpriyatiya>
9. Solomatina E.V., Grigorieva V.V. Metody upravleniya finansovoy ustoychivostyu organizatsii // Ekonomika i upravlenie: sovremennye tendentsii. Cheboksary: ID «Sreda», 2019. S. 156–159. URL: https://www.elibrary.ru/download/elibrary_41653432_36143014.pdf
10. Rakhmetova A.V. Problemy finansovoy ustoychivosti predpriyatiya v sovremennykh usloviyakh / A.V. Rakhmetova // Moya professionalnaya karera. — 2022. — T. 1. — № 32. — S. 113–118. — URL: https://elibrary.ru/download/elibrary_47917894_30884683.pdf
11. Safronova B.O. Realizatsiya kontseptsii ustoychivogo razvitiya v usloviyakh pandemii na primere yuvelirnogo giganta «Alrosa» / B.O. Safronova // Molodoy uchenyy. — 2022. — № 4(399). — S. 127–130. — URL: <https://moluch.ru/archive/399/88357/>
12. Tagirova A.M., Malkova T.B. Problemy upravleniya ustoychivym funktsionirovaniem i razvitiem energosbytovykh kompaniy / A.M. Tagirova, T.B. Malkova. — DOI: <https://doi.org/10.18334/epp.13.8.118956> // Ekonomika, predprinimatel'stvo i pravo. — 2023. — Tom 13. — № 8. — S. 2843–2856. — URL: <https://1economic.ru/lib/118956>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
